

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник голови Приймальної комісії
проректор з наукової роботи
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Ганна ТОЛСТАНОВА
2025 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДО АСПРАНТУРИ
на здобуття ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ С «СОЦІАЛЬНІ НАУКИ, ЖУРНАЛІСТИКА, ІНФОРМАЦІЯ
ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»**

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»**

Розробники програми:

Ольга АНДРЕЄВА, професор кафедри міжнародної інформації Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор, Гарант програми.

Наталія БЄЛОУСОВА, доцент кафедри міжнародної інформації Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат політичних наук, доцент, голова НМК Інституту.

Сергій ДАНИЛЕНКО, професор, д.політ.н., завідувач кафедри міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор.

Микола ДОРОШКО, завідувач кафедри міжнародного регіонознавства Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор.

Віктор КОНСТАНТИНОВ, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат політичних наук, доцент.

Олена КОППЕЛЬ, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор.

Віктор МАТВІЄНКО, завідувач кафедри міжнародних організацій та дипломатичної служби Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор.

Ухвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка 22 квітня 2025 року, протокол № 11

Внесено зміни ухвалою Вченої ради Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка 24 червня 2025 року, протокол № 15

Директор

Валерій КОПІЙКА

Гарант освітньо-наукової програми

Ольга АНДРЕЄВА

Ця програма передбачає глибоке знання матеріалу про сучасний стан розвитку міжнародних відносин та основні проблеми, що існують в цій галузі. Вступники до аспірантури за освітньо-науковою програмою «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» спеціальності СЗ «Міжнародні відносини» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» при складанні вступного іспиту зі спеціальності мають виявити знання предмета та об'єкту міжнародних відносин як науково-дослідницької сфери, показати уміння комплексно аналізувати матеріал та розуміння системності як наукового підходу, що є принципово важливим в пізнанні сутності політичних проблем міжнародних систем та глобального розвитку.

Іспит зі спеціальності має усну форму проведення.

Оцінка за іспит складається з оцінки відповіді на білет (0-75 балів) та оцінки дослідницької пропозиції (0-25 балів)

Критерії оцінки:

- ✓ **“відмінно”** (180-200 балів) – досконале знання теоретичних і практичних аспектів курсу з обраної спеціальності;
- ✓ **“добре”** (140-179 балів) – ґрунтовне знання основних питань курсу з обраної спеціальності;
- ✓ **“задовільно”** (100-139 балів) – знання ключових питань з обраної спеціальності;
- ✓ **“незадовільно”** (1-99 балів) – незнання ключових питань з обраної спеціальності, не вміння підкріплювати теоретичні викладки прикладами з практики.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ЯК ОНТОЛОГІЧНЕ ТА ГНОСЕОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

Основні етапи трансформації явища міжнародних відносин. Виникнення явища міжнародних відносин. Початок поділу взаємодій на внутрішні та зовнішні. Формування міжнародного життя та міжнародної політики. Виникнення інституту держави. Проблема виникнення системності в міжнародних відносинах (Б.Бузан, Р.Літл, І.Валлерстайн).

Основні парадигми, наукові школи та напрями дослідження міжнародних відносин. Багатодисциплінарність як особливість дослідження міжнародних відносин. Система наук про міжнародні відносини. Провідні дослідницькі центри. Розвиток наукового напрямку в Україні.

Гносеологія міжнародних відносин та причини посилення політичної компоненти в їх дослідженні. Трансформація міжнародних відносин в відносини світополітичні. Світова політика в реалістичній та неоліберальній парадигмах. Світ-системна теорія. Філософія конструктивізму. Ідентичність і стратегічна культура.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Особливості системного підходу до аналізу міжнародних відносин. Міжнародна система. Інтегральність як одна з найважливіших характеристик системи. Елементи міжнародної системи. Середовище міжнародної системи. Функція системи як реакція на вплив середовища. Структура міжнародної системи. Структурні виміри міжнародних систем: конфігурація співвідношення сил; ієрархія акторів; гомогенність та гетерогенність; внутрішній режим. Атрибути міжнародних систем. Рівні структури міждержавних відносин. Закони функціонування та трансформації міжнародних систем.

КРИТЕРІЇ ТИПОЛОГІЇ ТА ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ

Типи контролю міжнародних систем. Модель багатополлярної рівноваги. Модель біполлярної рівноваги. Система міждержавних відносин як ядро глобальної міжнародної системи. Види міждержавних відносин. Глобальна міжнародна система та регіональні підсистеми-компоненти. Традиційно-історичний підхід до дослідження міжнародних систем: переваги та недоліки. Особливості історико-соціологічного підходу до дослідження міжнародних систем. Евристичний підхід до дослідження міжнародних систем. Емпіричний підхід. Змішаний підхід до дослідження міжнародних систем.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ СИСТЕМ ТА СУЧАСНА МІЖНАРОДНА СИСТЕМА

Міжнародна система як неформальна інституалізація співвідношення сил між державами в відповідному просторово-часовому контексті. Довестфальський етап міжнародних відносин, його головні ознаки.

Традиційні та іноваційні підходи до дослідження Вестфальської світополітичної моделі міжнародних відносин. Суверенні держави як домінуючі суб'єкти системи. Основні етапи розвитку, розширення її меж. Віденська міжнародна система: особливості системи, її межі, етапи розвитку, головні актори, причини її руйнування. Проблема перебудови міжнародних відносин після Першої світової війни. Версальсько-Вашингтонська система: основні характеристики, етапи розвитку, вади та недоліки. Периферія Версальської міжнародної системи. Формування регіональних підсистем міжнародних відносин.

Головні характеристики Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Аналіз основних проблем еволюції системи. Завершення формування глобальної системи світополітичних відносин. Глобалізація міжнародних протиріч.

Сучасна міжнародна система: макро, мезо та мікрорівні дослідження.

Глобальна міжнародна система та регіональні підсистеми-компоненти. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин. Моделі глобальної фрагментації: Політичний Захід і Глобальний Південь; Схід-Захід, Північ-Південь.

Етапи розвитку сучасної системи міжнародних відносин. Структурно-функціональні атрибути сучасної міжнародної системи. Конфліктогенність сучасної міжнародної системи. Роль військового фактору. Економічна безпека. Військовий фактор в сучасних міжнародних відносинах. Російсько-українська війна.

Моделі ієрархії сучасної міжнародної системи. Лідери сучасної міжнародної спільноти. Криза інституту глобального лідерства. Глобальні держави. США як глобальна держава. КНР як «глобальна відповідальна держава». Середні держави. Проблема держав, що не відбулись.

Трансформації політичних систем окремих країн світу. Посилення транснаціональних/глобальних проблем. Реідеологізація світової політики, зростання ролі культурного, релігійного та цивілізаційного чинника.

УКРАЇНА В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Методологічні засади аналізу місця України в сучасній міжнародній системі. Проблема визначення національних інтересів України. Пріоритетні напрями зовнішньої політики України. Стратегічне партнерство в зовнішній політиці України. Геополітичний простір України. Вплив міжнародних регіонів на формування зовнішньої політики України. Україна в європейському просторі. Євроатлантичний вимір зовнішньої політики України. Україна в інтеграційних процесах. Безпека України: чинники нестабільності. Еволюція політики США і Заходу щодо України. Українсько-російські відносини. Анексія Криму і російсько-українська війна. Збройна агресія РФ проти України. Стан і перспективи української зовнішньої політики.

ЗАГАЛЬНОСВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

Світовий політичний процес як наукова категорія і об'єктивна реальність. Політична неоднорідність світу. Рушійні сили і визначальні тенденції світового політичного процесу. Політична активність інституціональних об'єктів міжнародних відносин. Нова якість світового політичного процесу.

Парадигми міжнародного і світового порядку (аналіз наявних концепцій). Політико-філософські концепції нового світового порядку (Дж.Розенау, В.Баді, Й.Галтунг, Ю.Н.Харарі та ін.). Політологічні концепції (Г.Кіссінджер, З.Безинський, Дж.Най, С.Хантінгтон, Б. Бузан, Ф.Фукуяма, А.М. Слоттер та ін.). Виміри міжнародного порядку. Історичні типи міжнародного порядку. Закономірності еволюції міжнародних порядків. Зміни у вертикальному, горизонтальному та функціональному вимірах міжнародного порядку. Альтернативні моделі світового порядку.

Мегатенденції розвитку сучасного міжнародно-політичного процесу. Посилення взаємозалежності, формування взаємозалежного світу, взаємодії в межах якого набувають системного характеру. Якісні та кількісні зміни учасників та характеру міжнародних відносин.

Геополітична революція як масштабні та фундаментальні зміни в глобальному балансі сил. Криза Вестфальської світополітичної моделі. Трансформація сучасної міжнародно-політичної системи.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНА ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ І ДИФУЗІЯ СИЛИ

Діалектика національного і транснаціонального в міжнародних відносинах. Симетрична і асиметрична взаємозалежність. Явище транснаціональної взаємозалежності. Глобальний, регіональний і міждержавний рівні застосування сили. Конвенціональний і ядерний компоненти сили в гіпотетичних конфліктах. Гонка озброєнь і проблема “порогових” держав після закінчення “холодної війни”. Україна в процесах озброєння і роззброєння.

ПАРАДИГМА БЕЗПЕКИ В ПОСТЫПОЛЯРНОМУ СВІТІ

Еволюція підходів до проблем безпеки. Типологія, структура та функціональне призначення безпеки. Парадигми конфлікту і стабільності у світовій політиці. Поняття міжнародної стабільності. Статична та динамічна стабільність. Безпека і стабільність: загальне і особливе. Критерії безпеки. Національна, регіональна і міжнародна безпека. Еволюція співвідношення елементів безпеки: зростання ролі та значення невійськових факторів. Національна безпека як частина основного, постійного національного інтересу держави. Наукова розробка концепції національного інтересу. “Об’єктивістський” та “суб’єктивістський” підходи до аналізу національного інтересу. Погляди Г.Моргентау, Дж.Розенау, А.Уолферса та інших. Функції національного інтересу: політична, комунікативна, ідеологічна. Національний інтерес у зовнішній політиці держав: структура національного інтересу. Військові і невійськові компоненти безпеки. Інверсія фундаментальних цінностей та зниження ступеня захищеності людства. Гібридні війни.

Сучасні політично-концептуальні уявлення щодо перспектив безпеки. Російсько-українська війна. Україна в процесах забезпечення європейської і глобальної безпеки.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ І ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

Поняття глобального розвитку та основні парадигми дослідження глобальних міжнародно-політичних процесів. Державоцентристський підхід. Марксизм та неомарксизм. Формаційна парадигма. Світ-системний підхід. Цивілізаційний підхід. Змішані підходи.

Глобальний простір і глобальний час. Діалектика циклічності, лінійності, стадійності та цивілізаційної унікальності розвитку людства в дослідженні проблем глобального розвитку. Динаміка та мегатренди глобального розвитку.

Попередники та теоретичні підвалини глобальних політичних досліджень .

Внесок В.І.Вернадського у розвиток планетарного мислення. Глобалізм (мондіалізм) як течія суспільно- політичної думки, організаційне оформлення мондіалістського руху. Глобалістика як науковий напрям. Систематизація та класифікація глобальних проблем. Цивілізаційна парадигма в сучасній глобалістиці. Світ сучасних цивілізацій в теоретичних моделях. С.Хантінгтон та його концепція “зіткнення цивілізацій”. Імовірність зіткнення Заходу з блоком ісламсько-конфуціанських країн згідно з концепцією С.Хантінгтона. Ф.Фукуяма про кінець історії як зникнення цивілізаційного різноманіття. Заходи щодо уникнення цивілізаційних конфліктів.

Сучасні прояви глобалізації і фрагментації. Переміщення центру світового розвитку. Феномен Глобального Півдня. Країни БРІКС в сучасних міжнародних відносинах.

ФУТУРОЛОГІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Теоретичний апарат політичного прогнозування. Прогностичні теоретичні окреслення сучасного політичного простору. Теорія синергетики. Моделювання як метод прогнозування. Песимістичний та оптимістичний напрями сучасної футурології. Г.Кан, А.Вінер, Д.Белл, Р. Арон, О.Тофлер та Р. Курцвейл про основні тенденції і перспективи світового розвитку. “Мегатенденції” Д.Нейсбіта. Проекти і реальності глобального розвитку. Глобальні проекти конструювання майбутнього.

ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МІЖНАРОДНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІДНОСИНИ

Формування міжнародних інформаційних відносин як спеціалізованої галузі міжнародного співробітництва. Основні поняття міжнародних інформаційних відносин: інформаційна геополітика, міжнародний інформаційний простір, міжнародні інформаційні ресурси, міжнародна інформаційна діяльність. Актори міжнародних інформаційних відносин. Інформаційний потенціал держав, регіонів. Концептуальні підходи до вивчення феномену глобалізації комунікації. Наукові теорії трансформації

міжнародних відносин на основі феномену глобалізації комунікації. Проблеми науково-технологічного та інформаційно-комунікаційного розвитку для країн та регіонів світу в умовах асиметричності викликів глобалізації. Рух антиглобалістів.. Якісні та кількісні дослідження процесів глобалізації для країн світу. Перспективні дослідження глобалізації до 2050 р. провідних міжнародних аналітичних центрів. Вплив інформаційних та технологічних революцій на розвиток сучасного суспільства. Моделі становлення інформаційного суспільства. Міжнародні, регіональні та національні стратегії побудови інформаційного суспільства. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Декларація глобальної цивілізації (2001р.). Регіональні зустрічі в рамках Світового саміту з інформаційного суспільства. Теорії та стратегії міжнародної інформаційної політики. Еволюція європейської інформаційної політики. Визначення основних напрямів реалізації державної інформаційної політики. Характеристика рівнів впливу провідних американських ЗМК на прийняття важливих зовнішньополітичних рішень. Визначення допустимого рівня аналітики у міжнародних новинах. Визначення перспектив входження України до європейського та світового масово- комунікаційного простору. Сутність поняття «громадянське суспільство» як мережі горизонтальних комунікацій. Формування позитивного іміджу держави як комунікативна мета: роль масової комунікації та залучення національних ЗМК.

МІЖНАРОДНЕ РЕГІОНОЗНАВСТВО

Роль регіональних факторів в міжнародних відносинах. Феномен та концепції регіоналізму як суспільно-політичного феномену і як тенденції міжнародних відносин. Закріплення поняття регіону у міжнародно-політичних дослідженнях. Критерії визначення регіону як соціального феномену. Міжнародні регіони.

Індійсько-пакистанське суперництво і Кашмірський чинник. Прикордонна проблема у відносинах Афганістану з Іраном і Пакистаном. Безпекові загрози малим країнам Південної Азії. Міжнародні причини і наслідки нестабільності Іраку. Протистояння Ірану та Саудівської Аравії. Регіональне суперництво між Алжиром та

Марокко і чинник Західної Сахари. Ефіопія як регіональний осередок сили у Східній Африці. Проблема Північного Трикутника і її міжнародний вимір. Прикордонні проблеми у відносинах США і Мексики. Гео економічна стратегія Бразилії. Безпекові виклики у регіоні Східної Азії. Безпекове і економічне партнерство США та Японії. Китай як провідний гравець у Південно-Східній Азії. Індонезія як регіональний осередок сили у Південно-Східній Азії. Політика Таїланду в материковій Південно-Східній Азії.

ДИПЛОМАТИЧНА СЛУЖБА

Становлення і розвиток форм і методів дипломатичної роботи. Еволюція та особливості дипломатичного середовища в ХХІ ст. Особливості організації дипломатичних служб держав світу. Сучасні вимоги до дипломатичних кадрів. Предмет, значення і принципи дипломатичного протоколу. Етика міжнародних відносин: принципи та механізм реалізації. Міжнародні організації як механізми регулювання міжнародних відносин.

Компетенція, повноваження та функції сучасних міжнародних організацій. Критерії ефективності діяльності міжурядових регіональних організацій. Особливості сучасної системи врядування ЄС. Напрями та сфери діяльності міжнародних неурядових організацій. Цілі сталого розвитку та глобальні питання порядку денного ООН. Багатостороння дипломатія у сучасній міжнародній системі . Дипломатія України в умовах сучасних викликів і загроз територіальній цілісності та суверенітету держави. Практика розробки, прийняття та реалізації рішень з питань зовнішньої політики України.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аналітичний центр RAND [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rand.org/organization/org.ext.pdf>.
2. Аналітика. Експертиза. Прогнозування: Монографія / Є.А.Макаренко, М.М.Рижков, М.А.Ожеван та ін. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 614 с.
3. Андреева О. Україна у міжнародних рейтингах (2020–2023) : монографія. – Ужгород: ПП «Уждрук», 2024. – 190 с.
4. Андреева О.М. Національна безпека України в контексті національної ідентичності і взаємовідносин з Росією. Монографія - К.: Парламентське вид-во, 2009. – 360 с.
5. Арон Р. Мир і війна між націями. - К., Юніверс, 2016.
6. Борділовська, О. А. (2024, 29 січня). Глобальний Південь у контексті нових викликів. Національний інститут стратегічних досліджень <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/hlobalnyu-pivden-u-konteksti-novykh-vyklykiv>
7. Гелл Д., Е. Мак Грю, Д. Голдбрайт, Дж.Перратон. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. Пер. з англ. Переднє слово Ю. Павленка. – К.: Фенікс, 2013.
8. Глобальні тенденції розвитку міжнародних відносин (2020): Колективна монографія / Макаренко І., Піпченко Н., Рижков М. та ін. Київ, VADEX, 524 с.
9. Даниленко С. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Монографія / С.Даниленко. – К. : ІМВ, 2010. – 310 с.
10. Етнічна ідентичність: соціосистемологічний вимір геополітики/Монографія 5-ти авторів./Романенко Ю.В., Зоська Я.В., Медведева Ю.Ю., Святненко І.А. Київ: Меркьюрі-Поділля, 2016. 369 с.
11. Європейський Союз у мінливому світі: Монографія / В. Копійка, С. Маковський, М. Миронова та ін.; за редакцією В. Копійки. К.: О. Дзень. 219 с.
12. Зленко А.М. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України. - К., 2008.
13. Зовнішня політика та політика безпеки США: аналітичні дослідження (2016): Колективна монографія / Макаренко Є., Погорська І., Піпченко Н. та Рижков М. Київ, Центр вільної преси, 456 с.
14. Ігнат'єв П. «Геополітичні та геоекономічні інтереси у світовій політиці». – Чернівці-Київ: «Книги - ХХІ століття», 2014. – 363 с.
15. Інноваційна дипломатія ХХІ століття: Колективна монографія / Є.А. Макаренко М.М. Рижков, М.А. Ожеван та ін. – К.: Центр вільної преси, 2012 р. – 408с.
16. Інноваційний потенціал України в міжнародних відносинах. Монографія / [Є.А.

- Макаренко, М.М. Рижков, О.П. Кучмій, О.М. Фролова та ін.]. – К.: Центр вільної преси, 2014. – 294 с.
17. Інформаційна складова російсько-української війни — Гібрида війна Росії проти України після Революції гідності: Колективна монографія / [В.Копійка, М.Дорошко, О. Шевченко, В.Балюк та ін.]; наук.ред. М.Дорошко, В.Балюк. - Київ: Ніка-Центр, 2018. – 280 с.
 18. Капітоненко М. Теорія міжнародних відносин. Чернівці: Книги-XXI, 2019.
 19. Капітоненко, М.Г. (2023, 15 вересня). Нова лінія геополітичного розколу. *International Politics and Society*, <https://www.ips-journal.eu/topics/foreign-and-security-policy/a-new-line-of-geopolitical-division-6992/>
 20. Карнаух, А., & Вовк, Б. (2024). Глобалізаційні виклики та глобальні проблеми сучасного світу. Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін, 22(35), 97–108. URL: <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series22.2024.35.12>.
 21. Кіссінджер Генрі. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / Кіссінджер Генрі. Пер. с англ. Надія Коваль. – К.: Наш формат, 2017. – 320 с.
 22. Комунікативні тренди міжнародних відносин (2014): Колективна монографія / Макаренко Є., Рижков М., Піпченко Н. та ін. К.: Центр вільної преси, 2016. 613 с.
 23. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: історія і засади функціонування. –К., 2012.
 24. Копійка В.В., Грубов В.М., Даниленко С.І. Homo informaticus епохи постіндустріалізму: витоки, ідеї, ризики (соціо-комунікативний вимір). Монографія. – Київ: Вадекс, 2019. – 498 с.
 25. Коппель О.А. Виникнення системності в міжнародних відносинах. Філософсько-політологічні студії. Вісник Львівського університету. 2017. Вип. 15. С.184-191.
 26. Коппель О.А. Глобальна політика: ретроспективний і прогностичний дискурс. Актуальні проблеми філософії і соціології. 2022. № 39. С. 142-146. URL: <http://apfs.nuoua.od.ua/39-2022>
 27. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Глобальні тренди світової політики. Регіональні студії. 2020. № 20. С. 109-114. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/20/20.pdf>
 28. Коппель О.А., Пархомчук О.С. Мегатренди глобального розвитку. Міжнародні відносини. Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. 2023. Вип. 56. С. 10-15. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/issue/view/264>
 29. Литвиненко О.В. Інформаційні впливи та операції. Теоретико-аналітичні нариси: Монографія / О.В.Литвиненко. – К.: НІСД, 2003. – 240 с.

- 30.Ліпкан В.А., Яковець А.В. Геостратегія сучасного Китаю. Монографія. Київ, 2023. 384 с.
- 31.Міжнародна інформація: терміни і коментарі. Навчальний посібник / Макаренко Є.А., Рижков М.М., Кучмій О.П., Фролова О.М. – К.: Центр вільної преси, 2016. – 518 с.
- 32.Міжнародні відносини та світова політика: підручник за ред. В.А.Манжоли; Київ, нац. ун-т ім. Т. Шевченка, К.: Знання, 2014.
- 33.Міжнародні організації : підручник. – К. : Київський університет, 2015. – 783.
- 34.Міжнародні системи і глобальний розвиток. /підручник кер. авт. колективу О.А.Коппель; за ред. Л.В.Губерського, В.А.Манжоли. Київ.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.
- 35.Мойсес Наїм. Занепад влади: Від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім і до держави, або чому сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись. – Київ: Форс Україна, 2018.
- 36.Опанасюк О.І. Еволюція інститутів, форм і методів сучасної дипломатії. – Київ, 2019.
- 37.Піпченко Н.О. Соціальні медіа у структурі зовнішньої політики провідних міжнародних акторів: Монографія / Н.О. Піпченко. – К.:Центр вільної преси, 2014. – 334 с.
- 38.Регіональні стратегії США та Європи: зовнішньополітичний та безпековий вимір (2016): Колективна монографія / Макаренко Є., Рижков М., Піпченко Н. та ін. Київ, Центр вільної преси, 528 с.
- 39.Регіонознавство: Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. / М.С.Дорошко, П.М.Ігнат'єв, Б.О.Черкас та ін.; за ред. М.С. Дорошка. – К.: Укрбланковидав, 2017. – 492 с.
- 40.Рижков М., Зайцева М. Взаємодія країн БРІКС у постбіполярному світі (2017): монографія. - Київ, Центр вільної преси, 236 с.
- 41.Стратегічне партнерство в міжнародних відносинах (2018): Колективна монографія / Макаренко Є., Рижков М., Піпченко Н. та ін. Київ, VADEX, 542 с.
- 42.Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах (2019): Колективна монографія / Макаренко Є., Даниленко С., Піпченко Н. та ін. Київ, VADEX, 442 с.
- 43.США та ЄС у сучасних міжнародних трансформаціях (2014): Колективна монографія / Погорська І., Макаренко Є., Піпченко Н. та ін. Київ, Центр вільної преси, 472 с.
- 44.Україна в міжнародних інтеграційних процесах (2015): Колективна монографія / Копійка В., Дорошко М., Головченко В. та ін. Київ, Київський університет, 575 с.
- 45.Українська дипломатична енциклопедія. У 5-ти томах. - К., 2013.
- 46.Фукуяма Ф.Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької

революції. К.: Наш формат, 2018.

- 47.Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття.Київ: Форс Україна, 2018.
- 48.Харарі Ю. Н. Homo Deus. Київ: Форс Україна, 2018.
- 49.Acemoglu, D., Robinson, J. (2012). Why nations fail: the origins of power, prosperity and poverty. Crown Publishers.
- 50.Acharya, A. (2014). The end of American world order. Polity Press.
- 51.Amitav Acharia, Barry Buzan (2019). The making of Global International Relations Origins and Evolution of IR and its Centenary. Oxford University Press, 2019.
52. Amitav Acharia. (2018) Constracting Global Order. Oxford University Press, 2018.
53. Amitav Acharia. (2014) The End of American World. Cambridge University Press, 2014.
- 54.Ash, T. G., Freedman, L. & Lucas, E. (2023, June 20). *How to end Russia's war on Ukraine*. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2023/06/how-end-russias-war-ukraine>
- 55.Barry Buzan, Georg Lawson. (2016)The Global Transformation. Cambridge University Press, 2016.
- 56.Barry Buzan, Laust Schouenborg. (2018) Global International Society. Cambridge University Press, 2018.
- 57.Beck U. (2007). World at Risk. Polity Press. 240 p.
- 58.Bell, D. (1962). The end of ideology: On the exhaustion of political ideas in the fifties. Free Press.
- 59.Bremmer, I. (2012). Every nation for itself: Winners and losers in a G-zero world. Portfolio.
- 60.Buzan Barry, Little Richard. (2018) International Systems in World History. Remaking the Study of International Relations / Barry Buzan, Richard Little. Oxford University Press, 2018.
- 61.Buzan, B. (2023). Making global society: a study of humankind across three eras. Cambridge University Press.
- 62.Buzan, B., & Acharya, A. (2019). Making of global international relations: origins and evolution of IR at its centenary. Cambridge University Press.
- 63.Buzan, B., & Acharya, A. (2021). Re-imagining international relations: world orders in the thought and practice of Indian, Chinese, and Islamic civilizations. University of Cambridge ESOL Examinations.
- 64.China's Promotion of New Global Values. Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/posts/2020/01/chinas-promotion-of-new-global-values?lang=en>.
- 65.Cohen, J. (2024). Don't bet against the dollar. Foreign Policy <https://foreignpolicy.com/2024/06/10/brics-currency-dollar-yuan-united-states-economy/>
- 66.Davies, Mark Y. A. (2022)«Democracy vs Autocracy: The Struggle for the Political

- Soul of Humanity». One World House - Mark Davies, 22 August 2022, <https://oneworldhouse.net/2022/08/21/democracy-vs-autocracy-the-struggle-for-the-political-soul-of-humanity/>
67. Easternisation: War and peace in the Asian century. (2016). The Bodley Head, an imprint of Vintage.
68. Elsner M., Atkinson G., & Zahidi S. (2025). Global Risks Report 2025. World Economic Forum. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2025.pdf.
69. Freedom House. (2024, February). *Freedom in the World 2024: The mounting damage of flawed elections and armed conflict*. <https://freedomhouse.org>
70. Fukuyama, F. (1992). The end of history and the last man. Free Press.
71. Global Politics: a New Introduction (2009). Edited by Jenny Edkins and Maja Zehfuss . Routledge. NY. – 2009. – 524 p.
72. Global Trends 2025: A Transformed World. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://www.aicpa.org/research/cpahorizons2025/globalforces/downloadable documents/globaltrends.pdf>.
73. Global Trends 2030: Alternative Worlds [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dni.gov/files/documents/Interactive%20Le%20Menu.pdf>.
74. Gore, C. (2000). The rise and fall of the Washington consensus as a paradigm for developing countries. *World Development*, 28(5), 789–804. [https://doi.org/10.1016/s0305-750x\(99\)00160-6](https://doi.org/10.1016/s0305-750x(99)00160-6)
75. Grieco J., Ikenberry G., Mastanduno M. (2015) Introduction to International Relations: enduring questions and contemporary perspectives. PALGRAVE. London. – 2015. 503 p.
76. Haass, R. (2020). The world: A brief introduction. Penguin Press.
77. Homer-Dixon T. (2006). The Upside of Down: Catastrophe, Creativity, and the Renewal of Civilization. Island Press. 448 p.
78. Horner, R. (2019). Towards a new paradigm of global development? Beyond the limits of international development. *Progress in Human Geography*, 44(3), 415–436. <https://doi.org/10.1177/0309132519836158>
79. Horner, R., & Hulme, D. (2017). From international to global development: New geographies of 21st century development. *Development and Change*, 50(2), 347–378. <https://doi.org/10.1111/dech.12379>
80. Horner, R., & Nadvi, K. (2017). Global value chains and the rise of the Global South: unpacking twenty-first century polycentric trade. *Global Networks*, 18(2), 207–237. <https://doi.org/10.1111/glob.12180>
81. Huber, C. (2023, 21 серпня). The rise of K-pop, and what it reveals about society and culture. YaleNews. <https://news.yale.edu/2023/08/21/rise-k-pop-and-what-it-reveals-about-society-and-culture>

82. Huntington, S. P. (1996). The clash of civilizations and the remaking of world order. Simon & Schuster.
83. Ikenberry, G. J. (2011). Liberal leviathan: The origins, crisis, and transformation of the American world order. Princeton University Press.
84. International Relations in Perspective. (2020) Henry R. Nay, Editor. George Washington University. Washington, 2020.
85. Kissinger H. Does America need a foreign policy? Toward a diplomacy for the 21st century / Henry Kissinger. – New York : Simon & Schuster, 2001. – 352 p.
86. Koppel O. Глобальні актори: ретроспективний і прогностичний дискурс. Moderní aspekty vědy: monograph. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023, Svazek XXVIII. 607 str.
87. Koppel O., Parkhomchuk O. Megatrends in the Middle East. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 143. С. 4-14. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3746>.
88. Koppel O., Parkhomchuk O. Megatrends of the world politics. Economic Annals – XXI. 2021. Вип. 192. Р. 4-14. (Scopus)
89. Krastev, I., & Holmes, S. (2019). The light that failed: Why the West is losing the fight for democracy. Penguin.
90. Leonard, Ivan Krastev, Mark. «The Meaning of Sovereignty: Ukrainian and European Views of Russia's War on Ukraine». ECFR, 2 July 2024, <https://ecfr.eu/publication/the-meaning-of-sovereignty-ukrainian-and-european-views-of-russias-war-on-ukraine/>.
91. Mapping The Global Future. Report of the National Intelligence Council's 2020 Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dni.gov/nic/NIC_globaltrend2020.html.
92. Mearsheimer, J. J. (2018). The great delusion: Liberal dreams and international realities. Yale University Press.
93. Mills, G. (2023). Rich state, poor state: Why some countries succeed and others fail. Hurst Publishers.
94. Morgenthau H.I. (2015) Politics Among Nations. 6th ed. N.Y.: Knopf, 2015.
95. Rosenau J. (1990) Turbulence in world politics. A Theory of Change and Continuity / Rosenau J. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1990.
96. Rosenau J.N. (1997) Along the Domestic-Foreign Frontier: Exploring Governance in a Turbulent World / Rosenau J.N. - Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
97. Russian Foreign Policy Narratives | George C. Marshall European Center For Security Studies. <https://www.marshallcenter.org/en/publications/security-insights/russian-foreign-policy-narratives-0>.
98. Said, E. W. (1998). Orientalism. Penguin Books.
99. Schlafly, P. (2016). The conservative case for Trump. Regnery Publishing.
100. Slaughter, A.-M. (2005). A new world order. Princeton University Press.

101. Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization and its discontents*. W. W. Norton & Company.
102. The Global Technology Revolution 2020, In-Depth Analyses (Bio/Nano/Materials/Information Trends, Drivers, Barriers, and Social Implications) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/technical_reports/2006/RAND_TR303.pdf.
103. The easternization of the West: a thematic account of cultural change in the modern era. (2007). Paradigm Publishers.
104. Thérien, J.-P. (2024). The north–south distinction: from consensus to contestation. *Global Studies Quarterly*, 4(4). <https://doi.org/10.1093/isagsq/ksae080>
105. Tooze, A. (2018). *Crashed: How a decade of financial crises changed the world*. Viking.
106. Understanding Global Politics. Actors and Themes in International Affairs. Edited by Klaus Larres and Ruth Wittlinger. Routledge, NY. – 2020. 436 p.
107. Walker, C., & Ludwig, J. (2017). Sharp power: Rising authoritarian influence. National Endowment for Democracy. URL: <https://www.ned.org/sharp-power-rising-authoritarian-influence-forum-report/>
108. Wallerstein I. (1991) *Geopolitics and Geoculture. Essays on the Changing World System*. Cambridge and N.Y.; 1991.
109. Wallerstein I. (1984) *The Politics of the World Economy: The States, the Movements, and the Civilizations*. Cambridge, 1984.
110. Walt, S. M. (2018). The hell of good intentions: America's foreign policy elite and the decline of U.S. primacy. Farrar, Straus and Giroux.
111. Xia, Guang. «China as a “Civilization-State”: A Historical and Comparative Interpretation». *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, p. 140, August 2014., pp. 43–47. [DOI.org](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.384) (Crossref), <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.384>
112. Xuetong, Y. (2013). The shift of the world centre and its impact on the change of the international system. *East Asia*, 30(3), 217–235. <https://doi.org/10.1007/s12140-013-9192-9>
113. Zakaria, F. (2008). *The post-American world*. W. W. Norton & Company.

